

Makale Türü/ Article Type	Başvuru Tarihi/ Received	Kabul Tarihi/Accepted	Yayın Tarihi/Published Date
Araştırma Makalesi	08.01.2025	26.05.2025	30.06.2025

Yaşamsal İhtiyaçların Karşılanması ve Sürdürülebilir Güvenliğin Sağlanması Bağlamında Geri Dönüş Politikaları

Return Policies in the Framework of Addressing Life's Needs and Ensuring Sustainable Security

Kenan ÇAKABEY*

Özet

Geri dönüş ülkesi politikaları, misafir ülkelerdeki mültecilerin, geçici mültecilerin veya göçmenlerin ülkelerine gönüllü veya zorla dönüşlerini desteklemek adına önemli bir misyon üstlenebilir. Ancak, geri dönüş ülkelerinin içinde bulunduğu siyasi, güvenlik ve yaşamsal koşullar dikkate alınmadan oluşturulacak geri dönüş politikalarının başarısız olma ihtimali oldukça yüksektir. Bu makalede, yaşamsal ihtiyaçların karşılanması ve sürdürülebilir güvenlik perspektifinde geri dönüş ülkelerine yönelik geliştirilen geri dönüş politikaları detaylı şekilde betimlenmiş ve hem uygulanabilir hem de uygulanmış örnekler üzerinden tartışılmıştır. Makale, geri dönüş politikaları bağlamında alanyazındaki bilgileri özetledikten sonra, geri dönüş ülkelerinde yaşamsal ihtiyaçların karşılanması ve sürdürülebilir güvenliğin sağlanması konularını ele almış, son olarak örnek uygulamalar ve karşılaşılan zorlukları tartışarak, çözüm önerileri sunan sonuç bölümüne ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geri Dönüş, Geri Dönüş Ülkesi, Yaşamsal İhtiyaçlar, Sürdürülebilir Güvenlik

Abstract

Repatriation policies play a crucial role in supporting the return of refugees, temporary refugees, and migrants from host countries to their countries of origin. However, the success of these policies is highly dependent on the political, security, and living conditions in the return countries. Without addressing these factors, the likelihood of failure increases significantly. This article explores repatriation policies through the lens of fulfilling essential life needs and ensuring sustainable security in the countries of return. It begins by summarizing existing literature on repatriation policies, followed by an analysis of how life needs and security can be met in return countries. The article then examines practical examples of repatriation policies in action and concludes with findings and policy recommendations aimed at improving the effectiveness of repatriation efforts.

Keywords: Repatriation, Country of Return, Life Needs, Sustainable Security

* Göç Uzmanı, Göç İdaresi Başkanlığı, kenancimcik@gmail.com, 0000-0002-9237-0898

Atıf/Cite: Çakabey, K. (2025). "Yaşamsal İhtiyaçların Karşılanması ve Sürdürülebilir Güvenliğin Sağlanması Bağlamında Geri Dönüş Politikaları", Uluslararası İlişkiler ve Politika Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 2, ss. 159-176.

Giriş

Göçler, en eski zamanlardan beri insanlık tarihinin bir parçası olmuştur (Zetter, 2007: 171). Uluslararası göç, 1945'ten bu yana, özellikle de 1980'lerin ortalarından itibaren hacim ve önem kazanmıştır (Castles, De Haas ve Miller: 1998: 4). Sosyal bilimlerde uluslararası göçe olan ilgi, çeşitli göç ve göçmen dalgalarıyla birlikte inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir; günümüzde göç çalışmaları, tarih ve hukuk da dâhil olmak üzere sosyal bilim disiplinleri arasında yerleşik bir çalışma alanı haline gelmiştir (Brettell ve Hollifield, 2023: 1). İnsan hareketliliği, uluslararası göçün bilimsel bakışla takip ettiği konular arasında yer almaktadır.

Kuzey ve Güney arasındaki artan refah eşitsizlikleri, giderek daha fazla sayıda insanı daha iyi yaşam standartları arayışıyla göç etmeye zorlamaktadır; siyasi, ekolojik ve demografik baskılar birçok insanı kendi ülkeleri dışında göç hareketliliğine zorlayabilmektedir; bazı bölgelerde artan siyasi veya etnik çatışmalar kitlesel göçlere yol açabilmektedir; ayrıca yeni serbest ticaret alanlarının ortaya çıkması, ilgili hükûmetler tarafından istenip istenmediğine bakılmaksızın, işgücü hareketlerine neden olmaktadır (Hollifield, 1992: 597). Nedeni ne olursa olsun göç hareketliliğinin etkisinde kalan ülkeler ekonomik, sosyal veya siyasi baskı yaşamak durumunda kalmaktadır. Bu nedenle, ülkeler göç hareketliliğini hafifletmek veya başka nedenlerle geri dönüş politikaları geliştirmektedir. Geri dönüş politikalarının seçilmesinde ve geliştirilmesinde geri dönüş ülkesinin içinde bulunduğu durumun yanı sıra dünyanın ve bölgenin içinde bulunduğu diplomatik, siyasi, sosyal ve ekonomik koşullar dikkate alınmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nda yıkılan Avrupa'nın yeniden inşası amacıyla getirilen işçilerin ardından oluşan işgücü fazlalığının ne yapılacağı konusundaki kararsızlık, dünyada geri dönüş politikalarının ilk uygulandığı dönemlere denk gelmektedir. İşgücü fazlalığı yaşayan ülkeler, savaş sonrası işgücü dengesizliklerini çözmek ve işçilerin geri dönüşünü düzenlemek amacıyla çeşitli politikalar geliştirmeye başladılar. 1973 sonrası dönemde, Batı Avrupa'daki göçmen nüfusunun konsolidasyonu ve demografik normalleşme dönemi idi. Hem yabancı işçilerin hem de sömürge işçilerinin işe alınması büyük ölçüde durduruldu (Castles, De Haas ve Miller, 1998: 79).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında işçi ihtiyacının karşılanması ön plandayken, petrol krizinin yol açtığı yeniden ekonomik yapılanma döneminde, özellikle Almanya ve Fransa'da, destekli (teşvikli) geri dönüş politikaları ortaya çıkmaya başlamıştır. Başlangıçta politika yapıcılar uzağı göremiyorlardı, sadece İsviçre göçmenlerin geri dönüşleri için katı kolluk mevzuatı düzenlemişti (Dustmann, Bentolila ve Faini, 1996: 217). Avrupa devletleri, petrol krizine kadar gerçek anlamda geri dönüş politikaları üzerinde çalışmamış, işçi göçmenleri kabul eden devletler göçmenlerin kendiliğinden dönecekleri varsayımında bulunmuş, gönüllü veya zorla geri göndermek zorunda kalacakları öngörüsünde bulunamamıştır. Fotoğrafa tersinden bakıldığında geçici göçmen işçilerin bir gün kalıcı hale dönüşeceklerini Avrupalılar öngörememiş ve kalıcı olma ihtimallerini göz önünde bulunduran uzun dönemli politikalar ortaya koymamışlardır. Göçmenlerin kalıcı oldukları anlaşılınca göçmenlere yönelik uzun dönemli politika düzenlemeleri hayata geçirilmeye başlanmıştır. Göçmenler, kalıcı yerleşimciler, yabancı işçiler veya mülteciler gibi kategorilere ayrılmıştır ve göçmenlik daireleri, çalışma ofisleri, yabancılar polisi, sosyal yardım yetkilileri ve eğitim bakanlıkları gibi çeşitli özel kuruluşlar tarafından ele alınmıştır. Uluslararası göçe ancak 1980'lerin sonlarında yüksek düzeyde ve sistematik bir şekilde dikkat edilmeye başlanmıştır (Castles, De Haas ve Miller, 1998: 9).

Kuzey ve Batı Avrupa'nın neredeyse tamamı 1945 ile 1970'lerin başı arasında emek göçünden etkilenmiştir (Castles, De Haas ve Miller, 1998: 6). Göç veren ülkeler ve göç alan ülkelerin sayısının artması hem göç veren hem göç alan ülkelerin ortaya çıkması "küresel göç" kavramını ortaya çıkarmıştır. Birinci göç aşaması, 1945'ten 1970'lerin başına kadar, büyük ölçekli sermayenin başlıca ekonomik stratejisi, yatırımın yoğunlaşması ve üretimin halihazırdaki ileri düzeyde gelişmiş ülkelerde genişletilmesiydi. Sonuç olarak, çok sayıda göçmen işçi az gelişmiş ülkelerden Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Avustralya'nın hızla genişleyen sanayi bölgelerine yerleşmiştir. Bu aşama, 1973-74'teki 'petrol krizi' ile nihayete ermiştir. Bunu izleyen durgunluk, yeni sanayi bölgelerine sermaye yatırımı, dünya ticaretinin değişen kalıpları ve yeni teknolojilerin tanıtılmasıyla dünya ekonomisinin yeniden yapılandırılmasına ivme kazandırıldı. Sonuç, 1970'lerin ortalarında başlayan ve 1980'ler ve 1990'larda ivme kazanan ikinci bir uluslararası göç aşamasıydı. Bu aşama hem eski hem de yeni göçmen alan ülkeleri etkileyen karmaşık yeni göç kalıplarını içermektedir. (Castles, De Haas ve Miller, 1998: 6).

1991-1992 yıllarında Yugoslavya'nın parçalanması ve 1992-1995 arasında süren Bosna Hersek Savaşı ve Amerika'nın 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından Irak ve Afganistan'ı işgali insan hareketliliğini artıran uluslararası göçün ikinci aşamasındaki son dönemdeki olaylar olarak nitelendirilebilir. Uluslararası göç, 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı ile birlikte üçüncü aşamaya girmiş ve halen üçüncü aşama içinde olduğu varsayılmaktadır.

2015 yılında, Amerika'nın Afganistan'dan askerlerini kısmi olarak çekmesi ve Rusya'nın Suriye'ye müdahalesi ile derinleşen siyasi krizler ile göç hareketliliği dünyada yeniden artış göstermiştir. İnsan hareketliliğini en çok doğuran olayların, siyasi krizler ve savaşlar olması nedeniyle geri dönüş ülkelerinin yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması ve güvenlik sorunlarının çözülmesi geri dönüş politikalarının önemini artmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, göçmen, mülteci veya sığınmacıları geri göndermek isteyen ülkelerin geri dönüş politikalarını planlarken ve uygularken başarılı olabilmesi için, bu politikaları kitlesel akın dönemlerinde ele alınan "acil durum" yaklaşımının ötesine taşınması ve geri dönüşler bağlamında kapsamlı bir politika ile mevzuat mekanizması oluşturması gerekmektedir. Göç olgusunun çok boyutlu ve küresel bir sorun olması ve her geçen gün yeni göç dalgalarının yaşanması, göç yönetimini güçleştirmektedir (Örselli ve Babahanoğlu, 2016: 2071). Bu nedenle geri dönüş ülkelerine yönelik hazırlanan ve geliştirilen geri dönüş politikalarının önemi her geçen gün artmaktadır. Geri dönüş politikalarının, bugüne kadar uygulanan politikaların ötesine geçerek daha uzun vadeli stratejilere dayandırılması ve ikincil mevzuatlar yerine birincil mevzuatlar çerçevesinde şekillendirilmesinin gerekliliğine dair bilimsel makale sayısının yeterli olmadığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda geri dönüş politikalarını farklı bir perspektifle ele alan işbu makale, akademik alanyazına önemli bir katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte bu makale, geri dönüş politikalarının hem teorik hem de pratik boyutlarını incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın amacı, geri dönüşlerin başarılı olabilmesi için yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasının ne denli önemli olduğunu vurgulamak ve uluslararası toplumun ve devletlerin bu konuda daha etkili stratejiler geliştirmelerine yönelik öneriler sunmaktır. Literatürde, geri dönüş politikaları çoğunlukla zorla geri gönderme ve gönüllü geri gönderme şeklinde sınıflandırılmıştır. Ancak bu çalışmada, geri dönüşlerin sadece mülteci, göçmenlerin hakları ve ihtiyaçları açısından değil, aynı zamanda geri dönüş ülkelerinde güvenli ve sürdürülebilir bir yaşam ortamının sağlanabilmesi için ne tür mekanizmaların geliştirilmesi gerektiği de ele alınmıştır.

Geri dönüş politikaları; göçmenler, mülteciler ve kitlesel akınlarla gelen, geçici mülteci statüsü verilen sığınmacıların ülkelerine dönüş süreçlerini kapsamaktadır. Göçmen, ülkesini gönüllü terk eden; mülteci, ülkesinden ayrılmak zorunda kalan; sığınmacı ise kitlesel akınla başka bir ülkeye sığınan ve kalıcı mülteci statüsü yerine geçici mülteci statüsü verilmiş olan kişidir. Avrupa ve Türkiye’de sığınmacılar için genellikle ‘geçici koruma’ terimi kullanılmaktadır (European Council, 2001: 14; Topal, 2015: 15). Akademik çalışmalarda, daha anlaşılır olduğu için “geçici korunan” veya “geçici mülteci” yerine “sığınmacı” terimi daha çok tercih edilmiştir. Bu bağlamda, sığınmacı, geçici mülteci ve geçici korunan terimleri çalışmada eşanlamlı olarak kullanılmıştır.

1. Geri Dönüş Politikaları

1990’lı yıllardan itibaren gözlemlenen geri dönüş göçleri, iki temel etkenin yönlendirmesiyle ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki, Soğuk Savaş döneminde başlayan ve uzun süre devam eden bölgesel çatışmaların sona ermesidir. İkincisi ise, sığınmacıların bulunduğu ülkelerde yaşam koşullarının kötüleşmesi ve ev sahibi devletlerin uyguladığı baskıcı politikaların artmasıdır (Geyik Yıldırım, 2023: 182). Geri dönüş uygulamaları, 1990’larda hem olumlu hem de rahatsız edici şekillerde dönüşüme uğramıştır. En önemli olumlu değişim geri dönüşlerin ölçeğinde olmuştur; 1975’ten 1989’a kadar 4 milyondan az olan geri dönüşlere karşılık 1990 ile 1996 arasında 14 milyon geri dönüş gerçekleşmiştir. Ancak 14 milyon geri dönüşün yarısı Afganistan, Angola, Bosna-Hersek, Burundi, Irak, Myanmar, Ruanda ve Somali gibi çok sorunlu ülkelere olmuştur (Barry, 1997: 4). Diğer geri dönüşlerin birçoğu, geri dönüş sırasında çatışma ve barışın bıçak sırtında olduğu; hâlihazırda istikrarlı ve barışçıl ülkelere olmuştur (Barry, 1997: 4).

Çatışmaların sona ermesi veya ev sahibi ülkelerin değişen göçmen politikaları geri dönüş politikalarını şekillendiren temel dayanak noktalarıdır. Geri dönüş politikaları daha çok göçmenlerin gönüllü veya zorla geri gönderilmesi teması bağlamında incelenmektedir. Geri dönüş, gönüllülükten zorla geri dönüş kadar uzanan süreci ifade etmektedir (Schuster ve Majidi, 2019: 92). Bu nedenle geri dönüşleri gönüllü ve zorla geri dönüş şeklinde iki kesin olgu şeklinde sınırlandırmamak gerekmektedir. Literatürde çeşitli zorla geri dönüş tanımları bulunmaktadır. Örneğin, resmi zorla geri dönüş (dayatılmış geri dönüş) ve gayri resmi zorla (destek ve teşvikle geri gönderme, ülke içindeki yardımı keserek geri dönmeyi sağlama) şeklinde zorla geri gönderme uygulamaları bulunmaktadır (Sahin-Mencutek ve Triandafyllidou, 2025: 496). Zorla geri gönderme ile gönüllü geri gönderme arasındaki temel fark, geri dönecek göçmenin rızasının gerçek anlamda alınıp alınmadığıdır. Zorla geri dönüşlerde geri dönecek göçmenin rızası doğrudan alınmaz. Gönüllü geri dönüşlerde göçmenin rızasının alınması, gerekli temel koşullardan yalnızca bir tanesidir. Geri dönüş politikaları, gönüllü veya zorla geri dönüş süreçlerini yönetmeyi kapsamaktadır. Göçmenlerin geri gönderilmesi için oluşturulan geri dönüş politikaları; destekli ve desteksiz geri dönüş politikaları şeklinde de kavramlaştırılabilir. Daha çok siyasi ve diplomatik zeminlerde tartışma bulan geri dönüş politikalarının destekli ve desteksiz geri dönüş politikaları olmak üzere iki kapsam üzerinden tartışılması geri dönüş politikalarının bilimsel zemine çekilmesine katkı sağlayacaktır.

Geri dönüş politikalarının destekli geri dönüş politikaları ve desteksiz geri dönüş politikaları olmak üzere ikiye ayrılabilmesi; destekli geri dönüş politikalarının gönüllülük, güvenlik, sürdürülebilirlik; desteksiz geri dönüşlerinin ise sadece siyasi yönetim ve güvenlik perspektifinde incelenmesi akademik zeminde tartışılmasını kolaylaştıracaktır. Desteksiz geri dönüş politikalarında teşvik edici unsurlar devrede değildir. Ancak hem destekli hem desteksiz geri dönüş politikalarında geri dönmek isteyen gönüllü veya

gönülsüz göçmenler veya sığınmacılar olabilmektedir. Geri dönmek istemeyen gönülsüz göçmenlere destekli zorla geri dönüş veya desteksiz zorla geri dönüş politikaları uygulanmaktadır. Bu bağlamda zorla geri gönderme politikaları hem destekli geri dönüş hem desteksiz geri dönüş mekanizması içerisinde karar vericilerin seçimlerine göre yer alabilmektedir. Dünyada göçmenlerin geri dönüşlerini sağlamak için devletler en çok desteksiz geri dönüş politikaları uygulamaktadır. Bunun yanında, gelişmiş ülkelerde uygulanan destekli geri dönüş politikaları da kullanılan geri dönüş politikaları arasında yer almaktadır.

Destekli geri dönüş programları kavramı 20. yüzyılın sonlarında şekillenmeye başladı, ancak bu tür programları ilk uygulayan ülke olarak Almanya ön plana çıkmaktadır. 1979 yılında Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Alman hükûmetinin talebi üzerine Avrupa'daki ilk destekli gönüllü geri dönüş (AVR) projesi olan "Almanya'daki Sığınmacılar için Yeniden Bütünleşme (Entegrasyon) ve Göç Projesi"ni (REAG) geliştirmiş, bunu Belçika ve Hollanda takip etmiştir (IOM, 2010:23). Dolayısıyla ilk destekli geri dönüş politikası, destekli gönüllü geri dönüş olarak uygulamaya konuldu. Ancak günümüzde geri dönüş politika seçenekleri çeşitlilik göstermektedir.

Günümüzde en çok kullanılan geri dönüş politikaları aşağıdaki şekilde ifade edilebilmektedir: Destekli gönüllü geri dönüş, destekli zorla geri dönüş, desteksiz gönüllü geri dönüş, desteksiz zorla geri dönüş. Destekli gönüllü geri dönüş; göçmenlerin veya mültecilerin hükûmetler veya uluslararası kuruluşlar tarafından sağlanan desteklerle kendi isteğiyle geri dönmeleridir. Geri dönenler, genellikle güvenli bir seyahat ve gerekli diğer kaynaklarla desteklenir. Destekli zorla geri dönüş; göçmenlerin veya sığınmacıların, hükûmet veya uluslararası kuruluşlar tarafından bazı destekler eşliğinde zorla geri gönderilmesidir. Güvenlik veya insani yardımlar gibi bazı yardımlar mevcut olabilir; bununla beraber destekli zorla geri dönüşte, geri dönüş isteğe bağlı değildir. Desteksiz gönüllü geri dönüş; göçmenlerin veya sığınmacıların kendi isteğiyle herhangi bir destek veya yardım olmaksızın geri dönmeleridir. Desteksiz zorla geri dönüş ise göçmenlerin veya sığınmacıların zorla geri gönderilmesi ve bu süreçte sığınmacılara hiçbir destek sağlanmamasıdır. Devletler, desteksiz gönüllü geri dönüş ve desteksiz zorla geri dönüşleri politika olarak daha çok tercih ederken, uluslararası ve insani kuruluşlar destekli veya desteksiz gönüllü geri dönüşleri politika olarak daha çok tercih etmektedirler. Ancak, genel olarak örnek geri dönüş çalışmalarından çıkarılan önemli dersler ve yardımların kayıtları oldukça düzensizdir; ayrıca önceki geri dönüş durumlarına uygulanması sınırlı kalmıştır (Harild, Christensen ve Zetter, 2015: 20). Bu nedenle devletler kendi geri dönüş politikalarını geliştirmek zorunda kalmaktadır. Bu durum devletleri ve uluslararası kuruluşları, geri dönüş politikalarını geliştirmek, geri dönüş ülkesinde su ve yiyecek, barınma, sağlık, hijyen, güvenlik gibi yaşamsal ihtiyaçları karşılayacak mekanizmaları geliştirmeye itmektedir.

2. Yaşamsal İhtiyaçlar Perspektifinden Geri Dönüş Politikaları

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde; temel ihtiyaçlar, güvenlik, sevgi, saygı ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçları yer almaktadır. Su, yiyecek, uyku, hava gibi temel ihtiyaçların ardından ikinci sırada güvenlik ihtiyacı gelmektedir (Maslow, 1943: 372). İnsanların temel ihtiyaçlarının ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanmadığı hiçbir yere gönderilemeyeceği noktasından hareketle bireyin gönderileceği herhangi bir geri dönüş ülkesinde sorgulanması ve araştırılması gereken birincil unsurun temel ihtiyaçların mı güvenlik ihtiyacının mı birincil önemde olacağıdır.

Maslow'a göre temel ihtiyaçlar, en önemli ihtiyaçlar kategorisinde ilk basamakta bulunmakla beraber, geri dönüş politikaları açısından birincil önemde temel ihtiyaçların mı güvenlik ihtiyacının mı ön planda olacağı tartışılabilir. Siyasi istikrarın olmadığı, güvenliğin yetersiz veya ayırım gözetmeyen şiddet hareketlerinin olduğu geri dönüş ülkesinde temel ihtiyaçların karşılanıyor olması yaşamsal ihtiyaçların karşılandığı anlamına gelmemektedir. Hem temel ihtiyaçların hem güvenlik ihtiyaçlarının toplamını bu açıdan yaşamsal ihtiyaçlar olarak adlandırmak doğru olacaktır. Dolayısıyla güvenlik dahil yaşamsal ihtiyaçların karşılanmadığı bir ülkeye bireysel zorla geri dönüşlerin hem uluslararası hukuk hem de insan hakları hukuku açısından zorlayıcı olacağı açıktır. Bu bağlamda; güvenliğin olmadığı veya yetersiz olduğu ülkelerde yaşamsal ihtiyaçların karşılanamayacağı açıktır. Sığınmacıların geri dönüşleri, yalnızca barışın sağlanması veya geri dönüş ülkesinde hayatın normalleşmesi ile mümkün olmaz. Geri dönüş sürecinde yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasını sağlayacak mekanizmaların kurulduğu bir ülke veya siyasi yönetim, hayatın normalleşmesini mümkün kılabilir.

Yaşamsal ihtiyaçlar perspektifinden, geri dönüş politikalarının güvenlik, su ve yiyecek, barınma, sağlık ve hijyen hizmetleri unsurlarını nasıl ele aldığı, sürecin başarısını belirleyen en önemli faktörlerden biridir. Devletler açısından geri dönüş ülkelerine yönelik yaşamsal ihtiyaçların karşılanması geri dönüş politikalarının oluşturulma sürecinin başlangıç noktasıdır. Aynı zamanda en zor kısımdır, güvenli olmayan bir yere geri dönüşlerin sayısal anlamda yeterli olmayacağı, en basit bakış açısıyla, ikincil göç hareketlerine neden olacağı açıktır. Bu durum devletlerin ve uluslararası kuruluşların bütçe ve zaman kaybına neden olacaktır. Bu nedenle devletler ve uluslararası kuruluşlar geri dönüş politikaları oluştururken geri dönüş ülkesinin güvenliğini planlamalı, varsa güvenlik dâhil yaşamsal ihtiyaçları çözecek politik, siyasi ve hukuki mekanizmalar oluşturmalıdır. Gıda, su, barınma, sağlık ve güvenlik gibi hayati ihtiyaçların karşılanması, geri dönüş çabalarının başarısı için elzemdir. Bu unsurlar, sadece geri dönüşlerin gönüllü olmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda sosyal uyum ve toplumsal bütünleşme için de temel oluşturur (Koser, 2016, s. 91).

Geri dönecekler için bu temel ihtiyaçların kendi ülkelerinde bulunmaması, geri dönüşü imkânsız veya güvensiz hale getirebilmektedir. Bir ülkede ve coğrafi sınırlara haiz siyasi bir yönetimde güvenlik en önemli yaşamsal ihtiyaçlar arasında sayılabilir. Bununla birlikte, güvenliği sağlayacak güvenlik güçlerinin ihtiyaçlarının karşılanması Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi temelinde değerlendirilmelidir. Güvenlik güçlerinin kendi güvenliklerini sağlama sorumluluğu doğrultusunda; gıda, su, barınma, sağlık ve hijyen gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması öncelikli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, güvenlik güçlerinin yaşamsal ihtiyaçları ile sivilin yaşamsal ihtiyaçları arasında yapılacak bir değerlendirmede; güvenlik güçleri açısından temel ihtiyaçların karşılanması birincil öneme sahipken, sivilin açısından ise güvenliğin sağlanması en öncelikli gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Yaşamsal ihtiyaçlar perspektifinden, geri dönüş politikaları planlanırken güvenlik güçleri ve sivilin için ayrı ayrı stratejiler geliştirilmesi gerektiği açıktır. Güvenlik güçlerinin yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması, gizlilik gerektiren ve özel bilgi gerektiren bir alan olduğu için bu konunun ayrıntıları, belirli gizlilik derecelerine sahip belgelerle düzenlenmelidir. Ancak, sivilin yaşamsal ihtiyaçlarını kapsayan mevzuatın kamuya açık olması gerektiği, tartışılabilir bir konu olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, geri dönüş ülkesindeki sivilin yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması ön planda tutulmuştur. Güvenlik güçlerinin yaşamsal ihtiyaçları ise, özel uzmanlık gerektiren bir konu olduğundan

detaylı olarak ele alınamamıştır. Sivillerin yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması, sonraki başlıklarda daha ayrıntılı bir şekilde tartışılacaktır.

3. Geri Dönüş Ülkesinde Yaşamsal İhtiyaçları Karşılama Politikaları

Terör örgütlerinin geri dönüş ülkesi üzerinde hâkimiyet kurduğu durum, güvenliğin en düşük seviyeye gerilediği bir olguyu ifade etmektedir. Bu durumda; yaşamsal ihtiyaçlardan su ve yiyecek, barınma, sağlık ve hijyen ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağı ön plandadır. Birinci aşama olarak adlandırılabilir bu aşamada, sivillerin yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması, kaçırılan veya alıkonulan sivillerin kurtarılması, ikinci aşamada ise terör örgütlerinin kontrolündeki alanların genişlemesini önlemek için güvenlik tedbirlerinin alınması gerekmektedir. Bu bağlamda, ülkelerin ve uluslararası güvenlik kuruluşlarının çıkabilecek güvenlik sorunlara karşı acil müdahale planlarının olması gerekmektedir. Acil müdahale planları, afet veya krizlerin ortaya çıkmasından, yaşamsal ihtiyaçların karşılanması ve geri dönüşlerin tamamlanmasına kadar olan süreci ele almalıdır. Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında (1994 Yönetmeliği) adlı yönetmelikte geri dönüşlerin nasıl olabileceği konusunda bazı hususlara değinilmiştir. Buna göre; Yönetmeliğin 8'inci maddesinde ve ilgili diğer maddelere göre geri dönüş ülkesinden gelenlerin durdurulması ve barındırılması İçişleri Bakanlığı'nın görevi olarak kabul edilmiştir.

Yine aynı Yönetmeliğe göre toplu sığınanlar ile topluca iltica eden mültecilerin; savaşın, silahlı çatışmanın veya krizin sona ermesi halinde uyruğunda bulundukları devlete iade edilmeleri İçişleri Bakanlığı'nın yetkisinde kabul edilerek geri dönüş ülkesine yönelik politikalar, mevzuat kapsamında, yüzeysel olarak ele alınmıştır. Geri dönüş ülkesine dönüş politikalarına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler, ne 1994 Yönetmeliği'nde ne de 2013 yılında çıkarılan Uluslararası Koruma Kanunu'nda yer almıştır. Türkiye'de geri dönüş ülkesine yönelik yaşamsal ihtiyaçların karşılanması, daha çok siyasi kararlarla ve yönetmelikler dışındaki alt hukuki metinlerle ele alınmaktadır. Bu bakımdan, geri dönüş ülkesine yönelik geri dönüş politikalarını ele alan politika belgesi veya mevzuat eksikliği göze çarpmaktadır.

Sığınmacıların bir başka deyişle geçici mültecilerin, Türkiye dışında veya içinde kabulü ve geri dönüşlerin yönetimi konusundaki görevlendirme, 1994 Yönetmeliği'nde İçişleri Bakanlığı'na verilmiş olmasına rağmen; 2011 yılında başlayan iç savaş nedeniyle Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların geldiği tarihte gelişlerini ve geri dönüşlerini düzenleyen 1994 Yönetmeliği dışında hukuki ve siyasi bir belge bulunmamaktaydı. Eski başbakanlardan Ahmet Davutoğlu bu konudaki eksikliği dolaylı şekilde ifade etmiştir: Dışişleri bakanı olarak sınırların korunması, kamp (barınma) düzenin sağlanması gibi konularının görev alanına girmemesine rağmen eleştirildiğini dile getirmiştir (ANKA, 2024). Davutoğlu, o dönemde bu konularda Milli Güvenlik Kurulu'nda bakan olarak gerekli uyarıları yaptığını ancak uyarılarının dikkate alınmadığını dile getirmiştir (ANKA, 2024). Bu açıklama, Suriyeliler'in kitlesel akınla Türkiye'ye geldiği tarihlerde geri dönüş ülkesi politikalarından sorumlu kuruluşun İçişleri Bakanlığı olmasına rağmen, Milli Güvenlik Kurulu'nun sığınmacıların kabulünü ve dönüşlerini koordine edici rolde olduğunu göstermektedir. Ancak daha sonra 2013 yılında kabul edilen Uluslararası Koruma Kanunu'nda sığınmacıların geri dönüşleri gönüllü geri dönüş düzeyine indirilmiştir. Bu sınırlayıcı bakış açısı, geri dönüş politikalarını kapsayıcı şekilde ele alan çerçeve politika oluşturulmasını engellemektedir. Türkiye'nin geri dönüş politikaları konusunda yaşadığı benzer gelgitleri Pakistan yaşamıştır.

1979 yılında ilk Afgan kafilesini ülkesine kabul eden Pakistan, Afganlar'ın birden fazla kez ülkelerine geri dönüşlerine ve geri gelişlerine tanıklık ederek, dünyada en çok geri dönüş politikası geliştiren ve uygulayan ülkeler arasındadır. Buna rağmen Pakistan'ın geri dönüş ülkesi Afganistan'da yaşamsal ihtiyaçların karşılanması veya kalıcı güvenliğin sağlanmasına dönük kamuya açık politika belgeleri veya mevzuat düzenlemeleri bulunmamaktadır. Uzun yıllardır Afgan mültecilere ev sahipliği yapan Pakistan, sığınmacıların geri dönüşlerinin düzenlenmesi ve desteklenmesi konusunda yeterli düzenlemeleri yapmadığına dair eleştiriler almaktadır. Pakistan'daki mültecilerin geri dönüşü genellikle Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) gibi uluslararası kuruluşlar tarafından koordine edilmiştir (Kronenfield, 2008: 43-63). Dünyada gerçek anlamda ülkelerin geri dönüş mevzuatlarının olmaması, geri dönüş politikalarına dair belgelerin çoğunlukla BMMYK ve IOM tarafından geliştirilmiş olması geri dönüş politikalarını oluşturmak isteyen ülkeler açısından örnek ve model eksikliğine yol açmaktadır. Sığınmacıların geri dönüşleri konusunda, bilgi ve uygulama tecrübesi bakımından, önde gelen ülkeler arasında yer alan Pakistan ve Türkiye'de gerçek anlamda geri dönüş düzenlemelerinin olmaması, ülkeleri, özgün geri dönüş politikaları geliştirmek yerine uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmaya itmektedir.

4. Sürdürülebilir Güvenlik Perspektifinden Geri Dönüş Politikaları

Sürdürülebilir ve kalıcı güvenlik perspektifinden sığınmacılara yönelik geri dönüş politikaları, genellikle göçmenlerin güvenli, onurlu ve destekli, desteksiz geri dönüşlerini sağlamayı amaçlamaktadır. Kalıcı güvenliğin olmadığı geri dönüş ülkesine kalıcı geri dönüşlerin olmayacağı açıktır. Bu bakımdan sürdürülebilir güvenlik perspektifinden geri dönüş politikalarının temelini kalıcı barışın tesis edilmesi oluşmaktadır.

Geri dönüş ülkesinde sürdürülebilir barışın sağlanmasının çeşitli saç ayakları bulunmaktadır. Geri dönüş ülkesinin askeri ve güvenlik kurumlarının desteklenmesi, eğitilmesi, askeri kapasitesinin olmaması durumunda sıfırdan askeri kapasitenin inşaa edilmesi, kolluk kuvvetlerinin ve terörle mücadele yapabilecek seviyede özel kuvvetlerin oluşturulması, güvenlik kurumlarının kapasitesinin ve siyasi karar mekanizmalarının güçlendirilmesi, sürdürülebilir güvenliğin tesis edilmesindeki saç ayakları arasında sayılabilir. Göçmenlerin, mültecilerin veya sığınmacıların geri dönüşlerini sağlamak amacıyla geri dönüş ülkesinde sürdürülebilir güvenlik mekanizması kuran ülkeler bulunmaktadır. Çeşitli geri dönüş ülkelerine yönelik sürdürülebilir güvenlik mekanizmaları bulunmaktadır. Bu mekanizmalar, güvenlik tehditlerine karşı mücadele etmek ve barış süreçlerini desteklemek amacıyla tasarlanmıştır. Hükûmet karşıtı güçlerle, terör örgütleriyle ve suç örgütleriyle mücadele, bu güvenlik mekanizmalarının tematik bağlamını oluşturmaktadır. Sürdürülebilir güvenli geri dönüş ülkesi oluşturmak için hükûmet karşıtı güçlerle, terör örgütleriyle ve suç örgütleriyle mücadele eden kurumların ihtiyaçlarının karşılanması, kapasitelerinin artırılması, eğitilmesi gerekmektedir. Hükûmetlerin diğer ülkelerdeki orduları eğitmesi ve donatmasının uzun bir geçmişi olsa da günümüzdeki uygulama 'kırılgan devletler' olarak tanımlanan ülkelere ve bu ülkelerin parçalanmış güvenlik güçlerine odaklanmasıyla dikkat çekmektedir (Rolandsen, Dwyer ve Reno, 2021: 565).

Dünyada kırılgan ülkeler bağlamında sürdürülebilir güvenlik politikalarının uygulayan ülkeler bulunmaktadır. Ancak "geri dönüş ülkesi" kavramı bağlamında sürdürülebilir güvenlik politikaları uygulayan ülke bulunmamaktadır. Güvenlik gücü yardımı -müttefik orduların eğitimi, danışmanlığı ve donatılması- zayıf devletlerden

kaynaklanan tehditlere karşı [özellikle] Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) giderek yaygınlaşan bir yanıtıdır (Biddle, 2017: 563).

Kırılgan ülkelere yönelik sürdürülebilir güvenlik mekanizmalarının desteklenmesi kavramı günümüzde daha çok kullanılsa bile sığınmacıları geri döndürmek isteyen ülkelerin geri dönüş ülkesi bağlamında sürdürülebilir güvenlik mekanizmalarının oluşturulması ve desteklenmesi çerçevesini kullanması geri dönüş politikalarının başarılı olma ihtimalini artıracaktır. Geri dönüş ülkesi kavramının kullanılması geri dönüş politikaları uygulayıcısı devletleri ve uluslararası güvenlik kuruluşlarını amaca uygun şekilde politika üretmeye ve mekanizma oluşturmaya itecektir. Dünyada geri dönüş ülkesi kavramını kullanmadan sürdürülebilir güvenlik mekanizmaları kurmaya ve sığınmacıların geri dönüşlerini sağlamaya çalışan ülkeler bulunmaktadır. Avrupa Birliği ülkeleri, ABD, Türkiye, Pakistan, İran gibi ülkeler geri dönüş ülkesi kavramını kullanmadan sığınmacılara yönelik güvenlik politikaları geliştiren ve geri dönüşleri sağlamaya çalışan ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkeler arasında en çok öne çıkan ülke ABD ve Türkiye'dir. ABD, dünyada yabancı ülkelere en çok yardımı, güvenlik gücü yardımı dâhil, yapan ülke konumundadır (Congressional Research Service, 2022: 1); Türkiye ise geri dönüş ülkesinde sürdürülebilir güvenlik mekanizması kuran orta güçte ülkeler arasında dünyada ilk sıralarda yer almaktadır (Kaya, 2021: 120-135).

ABD, yılda 18,6 milyar dolar güvenlik gücü yardımı yapmasına rağmen (Rosen, 2018: 3), zaman zaman başarısızlıkla eleştirilmektedir. 2014 yılında Irak Güvenlik Güçleri'nin Irak Şam İslam Devleti karşısında, 2021 yılında ise Afgan Güvenlik Güçleri'nin Taliban karşısında başarısız olduğu algısı oluşmuştur (Metz, 2022: 95-96). Türkiye, güvenlik güçlerine yardım sağladığı Libya, Azerbaycan, Suriye, Etiyopya ve Sudan gibi ülkelerde görece başarılar elde etmiştir. Desteklediği güçlerden bazıları iktidarda olmayan kesimlerin iktidarın parçası olmasını sağlamış, bazı ülkeler işgal altındaki topraklarını geri almış, bazıları ise isyan eden hükümet karşıtı güçleri yenilgiye uğratmıştır. ABD ve Türkiye dışında, dünyada, geri dönüş ülkelerine yönelik sürdürülebilir güvenlik mekanizmaları kurmaya çalışan ülkeler bulunmaktadır.

5. Geri Dönüş Ülkesi Kapsamında Model Güvenlik Politikaları

Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana, uluslararası ilginin mülteci ve geçici mültecilerin korunmasından ziyade geri dönüşüne evrildiği görülmektedir. Mülteciler daha geniş yelpazedeki ülkelerden geldikçe ve sayıları arttıkça, Batı, yük olarak gördüğü mültecilere karşı giderek daha sabırsız hale gelmiştir (Black ve Gent, 2006: 16). 1970'lerden itibaren genel olarak artan sorunlar, 1980'lerde göçe karşı kısıtlayıcı bir tutumun gelişmesine neden olmuştur (Black ve Koser, 1999: 524-525). Bu durum göçmen hareketliliğini önlemeye yönelik güvenlik politikalarının geliştirilmesine ve çeşitlendirilmesine yönelik çabaları artırmıştır.

Dünyada, sığınmacıların geri dönüşünü desteklemek amacıyla askeri veya diplomatik güvenlik çözümleri uygulayan ülkeler veya uluslararası aktörler bulunmaktadır. Diplomatik güvenlik yaklaşımları, bir ülkenin ulusal güvenliğini ve ulusal çıkarlarını korumak amacıyla uyguladığı diplomatik yöntemler ve politikaların toplamını ifade etmektedir. Bu yaklaşımlar, askeri güç kullanımı yerine, barışçıl yollarla güvenlik sorununu çözmeyi ve uluslararası ilişkileri istikrara kavuşturmayı amaçlamaktadır. Diplomatik güvenlik yaklaşımları, genellikle müzakereler, anlaşmalar, diplomatik baskılar ve uluslararası işbirliği gibi araçları içerir. Askeri güvenlik yaklaşımları ise bir ülkenin ulusal güvenliğini korumak, tehditleri bertaraf etmek ve stratejik hedeflere ulaşmak için

askeri güç ve operasyonel araçların kullanıldığı yöntemlerdir. Bu yaklaşımlar, bir ülkenin savunma kapasitesini artırmayı, dış tehditlere karşı koruma sağlamayı ve ulusal egemenliği güvence altına almayı amaçlamaktadır. Askeri güvenlik yaklaşımları genellikle geniş bir alanı kapsamaktadır, ayrıca yerel, bölgesel veya küresel düzeyde uygulanabilmektedir. Bu bağlamda geri dönüş ülkesine yakın sığınmacı nüfusu bulunduran ülkeler daha çok askeri güvenlik yaklaşımlarını kullanırken, sığınmacı nüfusu geri dönüş ülkesine uzak olan ülkeler ise daha çok diplomatik güvenlik yaklaşımlarını kullanmaktadır.

Askeri ve diplomatik çözümler, genellikle uluslararası hukuk, insan hakları ve güvenlik politikaları çerçevesinde şekillenmektedir. Birçok ülke, sığınmacıların güvenli bir şekilde geri dönüşünü teşvik etmek için çeşitli stratejiler uygulamaktadır, bunlar çoğunlukla siyasi, diplomatik ve insani temellere dayanmaktadır. Dünyada sığınmacıların geri dönüşlerini desteklemek için yalnızca askeri ve diplomatik güvenlik stratejilerini tek başına uygulayan ülkeler nadirdir. Genellikle, sığınmacıların geri dönüşlerini desteklemek için uygulanan stratejiler, güvenlik ve insani yönleri birleştirerek uygulanmaktadır. Bazı ülkeler, sığınmacıların geri dönüşünü teşvik etmek amacıyla askeri ya da diplomatik yöntemleri kullanan tek taraflı politikalar izleyebilmektedir. Rusya Federasyonu, ABD, Türkiye, Pakistan, İran, Mısır gibi ülkeler; sığınmacıların geri dönüşleri için askeri ve diplomatik güvenlik politikaları uygulayan ülkeler arasında yer almaktadır. Bu ülkeler, sığınmacıların geri dönüşlerini desteklemek için çeşitli askeri ve diplomatik güvenlik politikaları uygulamaktadır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2020: 62).

Ankara, PKK'nın Suriye sahasında güç kazanmasının, ülke içinde terör tehdidini artıracak ve güney sınırlarında güvenlik sorunları oluşturacak görüşündedir. Bu nedenle, Türkiye'nin Fırat'ın doğusuna yönelik yürüttüğü diplomatik ve askeri girişimler, bu yapının yerel uzantılarını bertaraf etmeyi ve sınır hattında istikrarı tesis etmeyi hedeflemektedir (Babahanoğlu, 2024: 68). Bu çabaların bir parçası olarak, Türkiye, Suriye iç savaşının ardından büyük sayıda Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapmış; bu kişilerin güvenli şekilde geri dönüşünü sağlamak amacıyla Fırat Kalkanı ve Barış Pınarı Harekâtları gibi askeri operasyonların yanı sıra diplomatik çözüm yollarını da devreye sokmuştur. Türkiye'nin geri dönüş ülkesi Suriye'de oluşturduğu güvenlik mekanizmalarının öncülüğünde gerçekleştirilen; 2016-2017 yılları arasında Fırat Kalkanı Harekâtı'nda 1,3 milyon kişi, 2017-2019 yılları arasında Zeytin Dalı Harekâtı ile 550 bin kişi, 2019-2020 yılları arasında Barış Pınarı Harekâtı ile 300 bin kişi ve 2020 yılı itibarıyla başlatılan Bahar Kalkanı Harekâtı ile 4 milyon kişinin Suriye içinde kalması sağlanmıştır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2020: 62). Çatak ve Taşdoğan'ın (2023), Türkiye'nin göçü kaynağında önleme politikası olarak adlandırdığı bu politikalar geri dönüş ülkesi politikaları kapsamında değerlendirilebilir.

Terörle mücadele çatısı altında geri dönüş ülkelerine yönelik politikalar geliştiren Rusya, Suriye'deki devam eden iç savaşa askeri müdahalede bulunmuş ve ardından Suriyeli sığınmacıların geri dönüşünü teşvik etmek amacıyla çeşitli askeri ve diplomatik çözümleri desteklemiştir. ABD, Ortadoğu'daki askeri müdahaleleri, sığınmacıların geri dönüşü için doğrudan bir strateji olmasa da bölgedeki istikrarı sağlamak amacıyla askeri ve diplomatik politikalar geliştirilmiştir. Afganistan'dan gelen milyonlarca sığınmacıyı barındıran Pakistan, Afganistan'daki güvenlik durumuna bağlı olarak, sığınmacıların geri dönüşünü desteklemek için çeşitli diplomatik ve güvenlik politikaları uygulamaktadır. Afganistan'ın Sovyet işgali esnasında ülkesine gelen sığınmacıları silahlandıran Pakistan, böylelikle Sovyet işgalinin sona erdirilmesine yardımcı olmuş, nihayetinde tamamı olmasa da Afgan sığınmacıların geri dönüş ülkesi Afganistan'a dönmesine yardımcı olmuştur.

Pakistan, sığınmacıları silahlandıran ve işgal kuvvetiyle savaştıran tek örnek olmasa da en önemli model ülkeler arasında yer almaktadır. İran, özellikle Afganistan'dan gelen sığınmacılara ev sahipliği yapmıştır ve bu kişilerin geri dönüşünü teşvik etmek için askeri ve diplomatik çözümleri benimsemiştir. Geri dönmek istemeyen sığınmacılar için çeşitli stratejiler geliştiren İran devleti, Suriye iç savaşında vatandaşlık karşılığında Afgan sığınmacıları güvenlik ihtiyacı doğrultusunda kullanmıştır. Böylelikle İran, geri dönüş ülkesi Afganistan'a yönelik güvenlik çözümleri dışında kendi güvenlik stratejisine uygun olarak üçüncü ülkelere yönelik olarak sığınmacıları kullanmıştır. Pakistan, Afgan sığınmacıları geri dönüş ülkesi Afganistan'daki güvenlik stratejileri için kullanırken; İran ise geri dönüş ülkesinin ihtiyacı dışında kendi güvenlik ihtiyaçlarına uygun olarak sığınmacılardan yararlanmıştır.

Mısır, özellikle Ortadoğu'daki çatışmalar ve sığınmacı krizleri bağlamında diplomatik çözümler geliştirmiştir. Bunun yanında, bazı durumlarda askeri müdahaleler ve sınır kontrolü gibi güvenlik politikaları uygulamaktadır. Sudan'da Nisan 2023'te patlak veren silahlı çatışmanın ardından yaklaşık 500.000 Sudanlı mültecinin Mısır'a kaçması üzerine; ertesi ay Mısır hükûmeti, tüm Sudan vatandaşları için vize zorunluluğu getirerek geçişleri azaltmaya çalışmaktadır (Amnesty International, 2024). Mısır'ın sınır kontrolünü artırarak gelen sığınmacıları azaltmaya yönelik politikaları geri dönüş ülkesi Sudan'dan gelen göçleri güvenlik tehdidi olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Görünürde biteceğe benzemeyen Sudan İç Savaşı, Mısır'ın ekonomik, siyasi ve güvenlik altyapısı üzerinde önemli bir baskı oluşturmaktadır (Skinner, 2023: 1). Sudan'daki çatışmadan en çok etkilenen ülke olan Mısır'ın Sudan'a komşu ülke olması hasebiyle sınır kontrollerini artırmak dışında geri dönüş ülkesi Sudan'daki çatışmayı sona erdirecek diplomatik veya askeri güvenlik politikalarını devreye sokması öngörülmektedir. İsrail-Filistin çatışmasına, Libya ve Sudan İç Savaşı'na komşu olan Mısır'ın çatışmaları çözebilecek uluslararası desteğe veya güvenlik ve insani politikalarını sonuç alıncaya kadar sürdürebilecek ekonomik, askeri ve siyasi güce sahip olup olmadığı politikalarının şekillendirilmesi açısından önemlidir. Gerekli askeri güce sahip olmayan ülkeler veya söz konusu askeri gücünü kullanmak istemeyen ülkeler (Mısır'ın yaptığı gibi), askeri güç dışındaki diğer güvenlik araçlarını kullanmaktadır.

Verilen örneklerin sayısı daha da artırılabilir. Tüm bu örnekler göstermektedir ki, sürdürülebilir gönüllü veya zorla geri dönüşün sağlanabilmesi için ve bu dönüşün kalıcı bir çözüme dönüşebilmesi için öncelikle menşe ülkeden ayrılmaya sebep olan çatışma ortamının sona erdirilmesi ve yaşamsal ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir. Bunun yanında, devletlerin çözüm yoluna başvurmakta istekli olmaları ve sürecin yalnız ilgili devletler değil, diğer üçüncü devletler ve/veya BMMYK gibi devlet dışı organizasyonlar tarafından da desteklenmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde başarılı ve kalıcı bir çözüm olarak gönüllü [veya zorla] geri dönüşten bahsedilebilecektir (Kaya, 2019: 524).

Görüldüğü üzere, her bir ülkenin geri dönüş ülkelerine yönelik diplomatik ve askeri güvenlik yaklaşımı farklılık göstermektedir ve bu stratejiler yalnızca askeri ve diplomatik güvenlik önlemleriyle sınırlı değildir. Ülkeler, askeri ve diplomatik güvenlik politikalarının ötesinde, güvenlik ihtiyacının yanı sıra, temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik tamamen barışçıl politikalar da uygulamaktadır. Bu bağlamda, daha önceki bölümlerde de vurgulanan bir soruya değinmek gerekirse: güvenlik sorununun çözümü mü, yaşam ihtiyaçlarının karşılanması mı ya da her ikisinin aynı anda çözülmesi mi öncelikli olmalıdır? Birbirine zıt gibi görünen bu durum, devletlerin ulusal çıkarları, bölgedeki diğer ülkelerin ihtiyaçları ve uluslararası dengelere göre şekillenecektir. Yerel ya da harici güvenlik

güçlerinin kendi güvenliklerini sağlamak için gerekli mekanizmaları oluşturması, güvenlik sorunlarını en aza indirmek ve sivililerin temel ihtiyaçlarını karşılamak açısından önemli bir başlangıçtır. Güvenliği, yaşamsal ihtiyaçların en önemli bileşeni olarak gören güvenlik yaklaşımı, kalıcı ve sürdürülebilir geri dönüş politikalarının oluşturulmasında daha güçlü bir temele sahip olacaktır.

Sonuç

Türkiye, maruz kaldığı yoğun kitlesel göç hareketlerinin başlangıcında, söz konusu göç dalgasının menşe ülkedeki şartlar düzelince sona ereceğini ve menşe ülkeye doğru geri dönüşün başlayacağını düşünerek hareket etmiştir. Bu düşünce ile şekillenen politikaların yarattığı belirsizlikler, neden olduğu insan hakları ihlalleri ve ekonomik, sosyal ve kültürel yükler zamanla daha kalıcı ve uzun vadeli çözümleri içeren politikalara ihtiyaç duyulmasına sebep olmuştur (Tarman, 2023: 26). Bu çerçevede, Türkiye'nin mevcut geri dönüş politikalarının kapsayıcı ve uzun vadeli öngörülere dayanmadığı değerlendirilmektedir. Türkiye'nin mevcut geri dönüş politikalarının geri dönüş ülkelerine yönelik güvenlik dâhil yaşamsal ihtiyaçları karşılayacak düzenlemeleri içerecek şekilde güncellenmesi gerekmektedir. Çünkü geri dönüşleri mümkün kılan temel unsur yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasıdır. Ancak, yaşam ihtiyaçlarının karşılanması ve kalıcı güvenliğin tesis edilmesi tek başına geri dönüşler için yeterli olmayabilir. Bu nedenle geri dönenlerin desteklenmesi gerekebilmektedir. Yararlanıcılara sağlanacak destek paketlerinin, ülkelere geri dönmek isteyen kimselerin ev sahibi ülkede bulundukları noktadan menşe ülkede varmak istedikleri noktaya kadar olan tüm süreci kapsamı gerekmektedir (Tarman, 2023: 38).

Gönüllü veya zorla geri dönüşün güvenli ve sürdürülebilir olabilmesi için ulusal ve uluslararası düzeyde atılması gereken adımlar bulunmaktadır. Ulusal düzeyde, geri dönüş ülkelere yönelik güvenlik dahil yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasını öngören ve planlayan geri dönüş politikalarının, politika belgeleriyle veya hukuki metinlerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu belgeler, geri dönüş ülkelerinde yaşamsal ihtiyaçların nasıl karşılanacağını, güvenlik güçlerinin kapasitesinin nasıl artırılacağını ve geri dönüşlerin sağlanmasına yönelik askeri ve diplomatik faaliyetlerin nasıl yönetileceğini içermelidir. Bütüncül geri dönüş politikaları yalnızca geri dönüşleri gerçekleştirmede değil, aynı zamanda geri dönüş ülkelerinde kitlesel akınların önlenmesinde veya azaltılmasında kullanılabilecek mekanizmalar oluşturmada da etkili olabilmektedir. Bu kapsamdaki politikalar, ülkeler tarafından tek başına planlanabileceği gibi, uluslararası işbirliğiyle de geliştirilebilir. Geri dönüşün yapılabilmesi için gerçekleşmesi gereken şartların tespitini, ev sahibi ülkenin tek başına yapması beklenemez. Tarihsel süreçte geri dönüşlerde, ya menşe ülke ve ev sahibi devlet arasında ikili anlaşmalar yapılmıştır ya da BMMYK gibi devlet dışı organizasyonlar veya üçüncü devletlerin gözlemi ve desteği ile geri dönüşler sağlanmıştır (Kaya, 2019: 522). Bu bağlamda; güvenlik ve uluslararası kalkınma yardımlarıyla ve diplomatik çabalarla desteklenen politikalar, geri dönüşlerin daha istikrarlı bir şekilde yürütülmesini sağlayabilmektedir.

Geri dönüş politikalarının başarısı, devletlerin birbirleriyle veya uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapıp yapmamasına bağlı olduğu kadar, uzun vadeli stratejilere dayanıp dayanmadığına da bağlıdır. Örneğin, 2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı'nda güvenlik aktörlerinin sürekli değiştiği göz önünde bulundurulduğunda, geri dönüş kapsamında oluşturulacak politikaların uzun vadeli öngörülere ve analizlere dayanması gerekmektedir. Bu politikalar, sadece kısa vadeli çözümler sunmak yerine, geri dönüş ülkelerinde kalıcı barış ve istikrarın tesis edilmesini hedeflemelidir. Bununla birlikte, geri

dönüş politikalarının sadece geri dönüşleri sağlamakla sınırlı olmadığı, aynı zamanda geri dönüş ülkesinde toplumsal barış ve yeniden bütünleşmeyi de desteklemesi gerekmektedir. Geri dönen bireylerin topluma yeniden uyum sağlayabilmeleri için sosyal, ekonomik ve psikolojik destekleri içeren bütüncül yaklaşımlar geliştirilmelidir. Bu kapsamda, mesleki eğitim programlarının geliştirilmesi, istihdam olanaklarının yaratılması ve toplumsal barışı teşvik edici projeler öne çıkmaktadır.

Somut olarak devletlerin geri dönüş politikalarının etkinliğini artırmak için aşağıdaki tedbirlerin alınması önerilmektedir:

1. Kapsamlı Planlama: Geri dönüş bölgelerindeki güvenlik dâhil yaşamsal ihtiyaçları ele alan uzun vadeli stratejiler ve çözümler geliştirilmelidir. Örneğin, güvenlik güçlerinin ve sivillerin yaşamsal ihtiyaçları ayrı ayrı planlanmalıdır.
2. Uluslararası İşbirliği: Kaynakların ve uzmanlığın paylaşılması için devletlerle, ayrıca uluslararası kuruluşlar ve devletler arasında geri dönüş uygulamaları kapsamında ortaklıklar teşvik edilmelidir.
3. Destek Paketleri: Geri dönüş süreci boyunca geri dönenlere mali, lojistik ve sosyal destek sağlanabilir.
4. İzleme ve Değerlendirme: Geri dönüş programlarının etkisini ve sürdürülebilirliğini değerlendirmek için mekanizmalar oluşturulmalıdır.
5. Çatışma Çözümü: Yerinden edilmeleri önlemek veya azaltmak için geri dönüş ülkelerinde güvenliği tesis etme girişimlerine öncelik verilmelidir.
6. Geri Dönüş Mevzuatı: Geri dönüş politikalarının, bugüne kadar uygulanan politikaların ötesine geçerek daha uzun vadeli stratejilere dayandırılması ve ikincil mevzuatlar yerine birincil mevzuatlar çerçevesinde ele alınması gerekmektedir.

Geri dönüşlerin başarıyla gerçekleşmesi, ulusal ve uluslararası düzeyde bütüncül, uzun vadeli ve işbirliğine dayalı stratejilerin uygulanmasına bağlıdır. Bu stratejiler hem göçmenlerin yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamalı hem de geri dönüş ülkelerinde kalıcı istikrarı sağlayacak altyapıyı oluşturmalıdır. Ancak böyle bir yaklaşımla, göçmenlerin kendi topraklarında yeni bir hayat kurmaları ve toplumsal düzenin yeniden tesis edilmesi mümkün olabilecektir. Sonuç olarak, geri dönüşler sadece bir başlangıç noktası değildir, aynı zamanda yeniden uyum ve sürdürülebilir kalkınma için uzun vadeli bir süreçtir. Dolayısıyla, her adımda bireylerin ve toplulukların yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, sadece göçmenler için değil, geri dönüş ülkelerindeki siyasal ve toplumsal düzen için de büyük bir önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Amnesty International (2024). "Egypt: Authorities Must End Campaign of Mass Arrests and Forced Returns of Sudanese Refugees", <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/06/egypt-authorities-must-end-campaign-of-mass-arrests-and-forced-returns-of-sudanese-refugees>, (Erişim Tarihi: 19.06.2024).
- ANKA (2024). "Ümit Özdağ ve Ahmet Davutoğlu Açıklama Yapıyor", <https://www.youtube.com/watch?v=b0jKffTTv8Q>, (Erişim Tarihi: 13.01.2025).
- Babahanoğlu, V. (2024). "Syria in Türkiye-US Relations: Security, Terror and Strategic Dilemmas", Van Yüzüncü Yıl University the Journal of Social Sciences Institute, 65, 65-75. <https://doi.org/10.53568/yyusbed.1518264>

- Barry, N. S. (1997). "Refugee Repatriation, Return, and Refoulement During Conflict, USAID Conference Promoting Democracy, Human Rights, and Reintegration in Post-conflict Societies", https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/Pnacd092.pdf, (Erişim Tarihi: 13.01.2025).
- Biddle, S. (2017). "Building Security Forces & Stabilizing Nations: The Problem of Agency", *Daedalus*, 146(4), 126-138. https://doi.org/10.1162/DAED_a_00452
- Black, R. ve Gent, S. (2006). "Sustainable Return in Post-Conflict Contexts", *International Migration*, 44(3), 15-38. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2006.00344.x>
- Brettel, C. B. ve Hollifield, J. F. (2023). "Migration Theory: Talking Across Disciplines" (Eds. Brettel, C. B. ve Hollifield, J. F.), Introduction: Migration Theory: Talking Across Disciplines, (ss. 1-43), Routledge.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (1998). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*, London: MacMillan Press LTD.
- Congressional Research Service (2022). "Foreign Assistance: An Introduction to U.S. Programs and Policy", <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R40213>, (Erişim Tarihi: 13.01.2025).
- Çataklı, İ. ve Taşdoğan, C. (2023). "Suriyeli Göçü ve Türkiye'nin Sığınmacılara Yönelik Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(1), 233-260.
- Denney, L. ve Valters, C. (2015). "Evidence Synthesis: Security Sector Reform and Organisational Capacity Building", Department for International Development, <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a800977ed915d74e33f811d/Security-sector-reform-organisational-capacity-building.pdf>, (Erişim Tarihi: 13.01.2025).
- Dustmann, C., Bentolila, S. ve Faini, R. (1996). "Return Migration: The European Experience", *Economic Policy*, 11(22), 213-250. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0327.1996.tb00062.x>
- European Council (2001). Council Directive 2001/55/EC
- Geyik Yıldırım, S. (2023). "Gönüllü Geri Dönüş: Uluslararası Deneyimler ve Türkiye", *Liberal Düşünce Dergisi*, 28(110), 181-205.
- Harild, N., Christensen, A. ve Zetter, R. (2015). "Sustainable Refugee Return: Triggers, Constraints, and Lessons on Addressing the Development Challenges of Forced Displacement", <https://www.rsc.ox.ac.uk/publications/sustainable-refugee-return-triggers-constraints-and-lessons-on-addressing-the-development-challenges-of-forced-displacement>, (Erişim Tarihi 13.01.2025).
- Hollifield, J. F. (1992). "Migration and International Relations: Cooperation and Control in the European Community", *International Migration Review*, 26(2), 568-595.
- International Organization for Migration (IOM) (t.y.). "IOM's Policy on The Full Spectrum of Return, Readmission and Reintegration", <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/documents/ioms-policy-full-spectrum-of-return-readmission-and-reintegration.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.06.2024).
- Kaya, A. (2021). "Orta Güçlerin Rolü: Türkiye'nin Sürdürülebilir Güvenlik Stratejisi", *Journal of Middle East Studies*, 10(2), 120-135.

- Kaya, C. (2019). "Kalıcı Çözüm Türü Olarak Gönüllü Geri Dönüş ve Geçici Koruma Kapsamında Yer Alanlar Bakımından Türk Hukukundaki Düzenlenme Şekli", Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5(2), 511-535.
- Koser, K. (2016). International Migration: A Very Short Introduction, Oxford: Oxford University Press,
- Koser, K. ve Black, R. (1999). "Limits to Harmonization: The Temporary Protection of Refugees in the European Union", International Migration, 37(3), 521-543.
- Kronenfield, D. A. (2008). "Afghan Refugees in Pakistan: Not All Refugees, Not Always in Pakistan, Not Necessarily Afghan", Journal of Refugee Studies 21(1), 43-63. <https://doi.org/10.1093/jrs/fen046>
- Maslow, A. H. (1943). "A Theory of Human Motivation", Psychological Review, 50(4), 370-396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- Metz, R. T. (2022). "The Cult of the Persuasive: Why US Security Assistance Fails", International Security, 47(3), 95-135. https://doi.org/10.1162/isec_a_00467
- Örselli, E. ve Babahanoğlu, V. (2016). "Türkiye'nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi", Journal Of International Social Research, 9(43), 2063-2071.
- Özdemir, E. (2017). "Suriyeli Mülteciler Krizinin Türkiye'ye Etkileri", Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi, 1(3), 114-140.
- Polis Akademisi Başkanlığı (2020). "Türkiye'deki Suriyeliler ve Sınır Ötesi Güvenli Bölge", <https://cdn2.pa.edu.tr/Upload/Rapor/Dosya/turkiyedeki-suriyeliler-ve-sinir-otesi-guvenli-bolge.pdf>, (Erişim Tarihi: 13.01.2025).
- Rolandsen, Ø. H., Dwyer, M. ve Reno, W. (2021). "Security Force Assistance to Fragile States: A Framework of Analysis", Journal of Intervention and Statebuilding", 15(5), 563-579. <https://doi.org/10.1080/17502977.2021.1898675>
- Rosen, L. W. ve Epstein, S. B. (2018). "US Security Assistance and Security Cooperation Programs: Overview of Funding Trends", <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R45091.pdf>, (Erişim Tarihi 13.01.2025).
- Sahin-Mencutek, Z. ve Triandafyllidou, A. (2025). "Coerced Return: Formal Policies, Informal Practices and Migrants' Navigation", Journal of Ethnic and Migration Studies, 51(2), 483-500. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2024.2371209>
- Schuster, L. ve Majidi, N. (2019). "Deportation and Forced Return. In: Bloch", (Eds. A. Bloch, and G. Dona), Forced Migration: Current Issues and Debates, (ss. 88-105), London: Routledge.
- Skinner, A. (2023). "Egypt's Approach to Conflict in Sudan: A Simmering Crisis", <https://www.washingtoninstitute.org/pdf/view/18197/en>, (Erişim Tarihi: 19.06.2024).
- Tarman, Z. D. (2023). "Gönüllü Geri Dönüş", Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 13(1), 1-49.
- Topal, A. H. (2015). "Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü", İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(1), 5-22.

Zetter, R. (2007). "More Labels, Fewer Refugees: Remaking the Refugee Label in an Era of Globalization", Journal of Refugee Studies, 20(2), 172-192.
<https://doi.org/10.1093/jrs/fem011>

Katkı Oranları ve Çıkar Çatışması / Contribution Rates and Conflicts of Interest

Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.	Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Yazar Katkıları	Bu çalışma tek yazarlı olarak hazırlanmıştır.	Author Contributions	This study was prepared with a single author.
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.	Conflicts of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.	Grant Support	The author acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.	Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0

Extended Summary

Repatriation policies are crucial in managing the return of refugees to their home countries. However, these policies often fail if they overlook the political, security, and living conditions of the destination countries. This document explores repatriation policies, focusing on the importance of fulfilling essential needs and establishing sustainable security. It evaluates the global evolution of repatriation policies, examines the critical aspects of sustainable security, and discusses practical and policy measures required for successful repatriation.

Migration has been a long-standing phenomenon, but it surged after World War II, particularly during the mid-20th century. Post-war Europe's need for labor prompted large-scale migration, with many migrants eventually expected to return to their home countries. This period marked the beginning of organized repatriation policies. By the 1970s, the oil crisis caused economic shifts, impacting migration trends, especially in Western Europe. Initially, policies assumed that migrant workers would return voluntarily, without considering the long-term potential for permanent settlement. Consequently, governments had to adjust migration policies to account for both voluntary and enforced returns. In the 1990s, two major factors shaped repatriation policies: the end of prolonged regional conflicts and increasing pressure on host countries due to deteriorating socio-economic conditions. During this time, approximately 14 million refugees returned to their home countries, many of them to conflict zones such as Afghanistan, Somalia, and Bosnia. These developments highlighted the importance of addressing both security and living conditions in return countries.

Repatriation policies can be classified into supported and unsupported frameworks. Supported policies involve assistance from governments or international organizations, and can be either voluntary or enforced. Voluntary repatriation, supported by aid packages, is generally more successful because it aligns with refugees' desires and provides logistical and financial support for a safe return. Unsupported policies, on the other hand, are often unilateral measures taken by host countries. These may involve enforced repatriations without adequate preparation for the refugees' reintegration, often resulting in secondary migration and exacerbating existing crises.

Examples of supported repatriation policies include Germany's post-World War II reintegration efforts and the International Organization for Migration's Assisted Voluntary Return and Reintegration (AVRR) programs. Despite the success of supported policies, unsupported repatriation remains more common due to financial constraints and political reluctance in host countries.

Addressing life needs – such as food, water, shelter, healthcare, and security – is fundamental to the success of repatriation efforts. According to Maslow's hierarchy of needs, basic necessities must be met before individuals can fulfill higher-level aspirations. For refugees, the absence of these basic essentials in their home countries can make return unsafe or unfeasible.

Key considerations for repatriation include:

1. **Food and Water Security:** Ensuring access to reliable sources of food and clean water in return areas is life for the survival and well-being of returnees.
2. **Housing and Shelter:** Rebuilding infrastructure and providing temporary shelters for returning populations to ensure they have safe places to live.
3. **Healthcare and Hygiene:** Establishing health services to address the immediate and long-term medical needs of returnees, which may include mental health support due to trauma.
4. **Security and Stability:** Ensuring a safe environment for returnees, free from violence or persecution, so that they can reintegrate into their communities.

The complexity of repatriation policies is reflected in the interplay between these factors. Coordinated efforts between host countries, home countries, and international organizations are essential to meeting these basic needs.

Sustainable security involves political stability, effective law enforcement, and long-term peacebuilding measures. Without these elements, repatriation efforts are at risk of failure, as returnees may face renewed conflict or instability. Security considerations include:

1. **Strengthening Local Institutions:** Building the capacity of local law enforcement, judicial systems, and governance structures to ensure the rule of law.
2. **Demobilizing Armed Groups:** Addressing the presence of non-state actors or insurgent groups that pose threats to the security of returnees.

3. International Support: Engaging international actors to provide financial and technical assistance for security reforms in fragile states.

Countries such as the United States and Turkey have implemented comprehensive security strategies in fragile states to facilitate repatriation. For example, Turkey's military operations in Syria, such as Operation Euphrates Shield and Operation Peace Spring, established security zones that allowed around 1.3 million Syrians to return to northern Syria. However, these measures have faced criticism for insufficient planning and lack of international cooperation.

Pakistan, which has hosted Afghan refugees since 1979, has experienced multiple waves of repatriation. While Pakistan has cooperated with the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) to facilitate the return of millions of Afghan refugees, the lack of infrastructure and security in Afghanistan has limited the sustainability of these returns.

The United States has also supported repatriation indirectly through security assistance in conflict zones such as Iraq and Afghanistan. Despite significant financial investments, the collapse of Afghan security forces following the U.S. withdrawal in 2021 revealed the challenges in maintaining long-term security and stability for returnees.

To enhance the effectiveness of repatriation policies, the following measures are recommended:

1. Comprehensive Planning: Governments and international organizations should develop long-term strategies that address the life needs and security concerns in return areas. This includes ensuring access to basic services, such as healthcare and education, and establishing security guarantees for returnees.
2. International Cooperation: Repatriation efforts require a collaborative approach involving host countries, home countries, and international organizations. By pooling resources and expertise, these actors can create more effective and sustainable policies.
3. Support Packages: It is crucial to provide financial, logistical, and social support throughout the repatriation process. This includes assistance with housing, employment, and education, which are key to ensuring the successful reintegration of returnees.
4. Monitoring and Evaluation: To ensure that repatriation policies are effective, governments and international organizations should establish mechanisms for monitoring and evaluating the impact and sustainability of these programs. Regular assessments can help identify gaps and adjust strategies as necessary.
5. Conflict Resolution: Prioritizing peacebuilding and conflict resolution initiatives in home countries is essential to address the root causes of displacement. Without a stable and peaceful environment, repatriation efforts are likely to fail.

Repatriation policies must go beyond short-term measures and address the underlying causes of displacement. By focusing on fulfilling life needs and ensuring sustainable security, governments and international organizations can create conditions that allow for the safe and dignified return of refugees. Successful repatriation not only restores stability but also promotes development in post-conflict societies. However, this requires coordinated efforts, substantial investments, and a long-term commitment to upholding the rights and well-being of refugees. With these principles in place, repatriation can serve as a pathway to lasting peace and stability in affected regions.